

DİL VE MÜZİK

Yard.Doç.Zübeyde KIRLI
Dokuz Eylül Üniversitesi
Buca Eğitim Fakültesi
Müzik Eğitimi Bölümü

ÖZET

Dil ve müziğe ait tanımlar incelendiğinde, bu iki kavrama ait tanımların birtakım ortak özelliklerinin olduğu kolaylıkla farkedilecektir. Bir tanımda dil, şu şekilde tarif edilmektedir; herhangi bir kimsenin, onlar yardımı ile duygu ve düşüncelerini kolaylıkla ifade edebildiği çok sayıda anlamlı sesler kombinasyonlarının meydana getirdiği bir araçtır. Bir başka tanımda da müzik, bir kimsenin duygu ve düşüncelerini en açık biçimde anlatabildiği bir dil olarak tarif edilmektedir.

Ayrıca bir ülkede dil, o ülkenin müziği ile istenen düzeyde bir işbirliği halinde ise, o dil büyük bir ihtimalle uluslararası nitelik kazanacaktır.

Yukarıdaki tanımların açık bir şekilde ortaya koyduğu gibi, dil ve müzik, birbirini tamamlayan iki kavram olarak kabul edilebilirler.

SUMMARY

When having a close look at the definitions of language and music, we can easily notice that all definitions belonging to language and music have shared points. In one definition language is defined in this way; it is a tool containing combinations of numerous meaningful sounds by means of which any humanbeing is able to express his thoughts and feelings in details. In another definition, music is also defined as the most clear language to express one's feelings and thoughts.

Moreover, as long as any language in any country has a desired co-operation with music, that language will certainly gain an international dimension.

As the above mentioned definitions suggest language and music are considered to be the two complementary conceptions.

GİRİŞ

Toplumun her kesiminde, şarkı söylemek, dinlemek, herhangi bir müzik aletini çalmak ve bu tür etkinliklere katılmak isteyen kişilerle karşılaşmak mümkündür.

Kültürün temel öğelerinden olan dil, insanları birbirine yaklaştırmada, iletişim kurabilmede kuşkusuz çok önemli bir araçtır.

Ülkeler, müzik ile dilin çok önemli ve güçlü birer anlatım aracı olmaları ve etkileşimleri avantajını kendi kültürlerini oluşturma ve zenginleştirmede çok iyi kullanma eğiliminde olurlarsa, o ülkelerin müzik ve dillerinin uluslararası birer boyut kazanması söz konusu olabilir.

Bilginlerin araştırmacıların "insanlar arasında başlıca anlaşma aracı, "açığa vurma, açıklama", semboller (semboller) sistemi.. olarak niteledikleri, tanımladıkları dilin, insanın düşündüğünü bir başkasına aktarmasına, başkasının düşüncesinin anlamasına yarayan bir düzen" olduğunu biliyoruz. (1)

Öte yandan duygu ve düşünce, tasarım ve izlenimleri belirli güzellik anlayışına göre düzenlenmiş seslerle anlatan bir bütün olan müzikte bir anlatım aracıdır. (2)

Yukarıda verilen dil ve müzik tanımlarını daha çoğaltarak "müzik-dil", kavramları üzerinde gereken açıklamaları yapmakta yarar olacağı kanısındayım. Dil: "İnsanların duygu, düşünce ve ses dileklerini anlatmak için kullandıkları işaretlerin daha çok ses işaretlerinin hepsine birden dil" denir. (3)

"İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için sözcüklerle ya da işaretlerle yaptıkları anlaşma" (4).

Çeşitli kaynaklardan alınmış olan tanımları gözden geçirdiğimizde, dil tanımı için bazı ortak noktaların bulunduğu görülmektedir. Şöyle ki dil: duygu ve düşüncelerimizi bildirme isteğinden kaynaklanarak onları birtakım sembol ve işaretlerle aktarma, anlaşma aracı olarak görülüyor.

Güzel sanatların içinde insanoğlunu kişi ve toplum olarak en çok etkileyen dal olarak bilinen müzik de, dilde mevcut bulunan ortak özellikleri taşıyor mu? Müzik duygu ve düşünceleri anlatma biçiminden mi kaynaklanıyor? Dilde bulunan işaret, semboller müzikte de var mıdır?

Bu sorulara cevap bulabilmek için çeşitli kaynaklardan alınmış müzik tanımlarını inceleyelim.

Müzik; "Seslerle düşünme sanatıdır. Müzik bir çeşit dildir ki, bazen düşünceleri, bazen de görüntü ve duyguları formüle eder" (5)

Müzik, sesler vasıtasıyla birbirini takip eden güzel hisler ifade etme sanatıdır. Kant (6)

Müzik, kelimeler ve şekillerle ifade etmediğimiz duygu ve düşüncelerimizi sesler yardımıyla ifade etme sanatıdır" Anonim (7)

"Müzik, duygularımızın en açık dilidir." Emil Zeig (8)

Yukarıda müzik tanımlarından anlaşılıyor ki; anlaum yönünden diğer sanat dallarından oldukça üst düzeyde olan müziğin duygu ve düşüncelerimizi ifade etme ve aktarmada dil kadar etkili ve önemli bir yeri olduğunu söyleyebiliriz. Müzikte belki dile göre daha çok düzeyde anlaum özgürlüğü bulunmaktadır.

Bu iki önemli anlatım aracından biri olan müzik; ses ve çalgı müziği olarak karşımıza çıkmaktadır. Dinleyici üzerinde kimi zaman çalgı, kimi zamanda ses müziğinin etkili olduğunu görebilmek, izlemek mümkündür. Ancak ses ve müziğinde "dil" ögesinin çalgı müziğine oranla yeri bazen daha önemlidir. Besteci eserini yaratırken çoğu zaman dilden ve dilin müziğinden yararlanmaktadır. İnsan sesine dayalı vokal, ses müziği, çalgı müziğine oranla daha fazla yaygın olmasının nedeni insanın doğal çalgısı olma özelliğidir kuşkusuz.

"Dilin iyi işlendiği ve müzik gibi uluslararası bir iletişimi kolaylıkla sağlayabilen bir sanat dalı ile uyumlu bir biçimde kullanıldığı süreç, onun güzelliğinin ve zenginliğinin evrensel boyutlara ulaşabileceği gerçeğidir." (9) Türk dili, müzik içinde kullanılmaya elverişli özellikleri yönünden oldukça zengindir. Şöyle ki; dili oluşturan seslerin zenginliği (ünlü adını verdiğimiz sesli harflerin çokca bulunması), tınılı ve parlak olması, dilin yapısı içinde bulunan ses düzeninin ses uyumunu yaratmak, türetme kolaylığı gibi özellikleriyle müzik içinde kullanılmaya elverişli bir ortam sağlamaktadır.

Bu zenginlik, şiir diline bir başka ahenk ve güzellik sağlar. Çağlar boyu Türk insanı duygu ve düşüncelerini şiir yoluyla aktararak halk müziği ve klâsik müzik türlerinde kalıcı eserler yaratmıştır.

SONUÇ

Dilimizin zenginliğinden müzikte yararlanmak, ses ve söze büyük önem ve ağırlık vererek, güzel, doğru, düzgün konuşma ve söyleme alışkanlığının toplum, birey olarak kazanmak eğitimci olarakta öğrencilerimize vermek görevimiz olmalıdır.

Her millet toplumunda bulunan insanların eğitiminde ana prensiplere bağlı kalmakla birlikte, kendi bünyelerine uygun gelen yolu seçme durumundadır. Biz de Türk Dilinin fonetik yapısına uygun söyleyiş biçimini oluşturmamız gerekmektedir.

İnsan yaşamında sesin, konuşmak ve müzik yapmak gibi önemli iki özelliğini düşünerek, adını daima saygıyla anacağımız Türk müzik eğitimine çok emeği geçmiş değerli hocam Saip Egüz'ün müzik ve dil konusuyla ilgili güzel ve anlamlı sözü ile noktalamak istiyorum.

"Güzel şarkı söylemenin yolu, düzgün, doğru ve güzel konuşmadan geçer".

KAYNAKLAR

- AKSAN, Dođan; **Anlambilimi ve Türk Anlambilimi**, Ank.Ün.Dil ve Tarih Cođ.Fak. Yay. Sayı 217. Ank. 1978.
- UÇAN, Ali; **İnsan ve Müzik**, G.Ü.Eđt. Fak. Der. S.77. Ank. 1981.
- GENCAN, T.Nejat; **Dilbilgisi**. Lise 1.2.3., Kanaat Yay. S.5, İst. 1978.
- Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kur. Yay. S.303. Ank. 1983.
- SELEK, Cavidan; **Filarmoni Aylık Müzik Dergisi**, Sayı 42-43. Mayıs 1969.
- YİĞİTBAŞ, Sadık; **Musiki ile Tedavi**, Yelken Mat. 1972 Say.9.
- GREBENE, Bekir; **Müzikle Tedavi**, Güven Kitabevi Yay. Ank. 1978.
- ARSLANBEK, Saide; **Müzik Üzerine Atasözleri**, (Filarmoni Aylık Müzik Der.) Ank. Şubat 1971, Sayı 55, Say.24-25.
- PARLATIR, İsmail; **Çok Sesli Müzikte Türk Dili**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun düzenlediği toplantıda açış konuşması. Ank. Ocak 1990.